

NORDISK REVY

tidning för vetenskaplig kritik och universitetsangelägenheter

under medverkan af

Prof. A. M. Alexanderson, Prof. H. N. Almqvist, e. o. Bibl.-aman. A. Andersson, Fil. Dr. C. Appel, Fil. Kand. R. Arpi, Fil. Lic. A. Bendixson, Doc. J. E. Berggren, Doc. H. Bergstedt, Fil. Dr. M. Billing, Labor. M. G. Blix, Doc. K. H. Blomberg, Doc. S. J. Boëthius, v. Bibliotekar. A. L. Bygdén, Prof. E. C. H. Clason, Prof. P. T. Cleve, Doc. O. A. Danielsson, Doc. D. Davidson, Bibliotekar. A. C. Drolsum, Doc. J. A. Ekman, Doc. A. Erdmann, Doc. K. B. J. Forssell, Adj. P. A. Geijer, Prof. C. Goos, Prof. F. Gustafsson, Prof. J. Hagströmer, Prof. S. F. Hammarstrand, Prof. S. E. Henschen, Prof. H. H. Hildebrandsson, Prof. Edv. Hjelt, Doc. H. Hjärne, Prof. H. Höfding, Lektor O. V. Knös, Prof. I. S. Landtmanson, Prof. L. F. Leffler, Bibl.-aman. C. H. E. Lewenhaupt, Bibl.-aman. E. H. Lind, Doc. J. A. Lundell, Prof. C. G. Lundquist, Doc. A. N. Lundström, v. Hjäradsh. C. O. Montan, Prof. C. R. Nyblom, Doc. J. F. Nyström, Prof. O. Pettersson, Doc. K. Piehl, Fil. Kand. E. Rosengren, Doc. A. F. Schagerström, Fil. Lic. F. von Schéele, Doc. J. H. E. Schück, Doc. S. A. H. Sjögren, Bibl.-aman. C. G. Stjernström, Prof. U. R. F. Sundelin, Doc. A. L. A. Söderblom, Prosekt. J. H. Théel, Lektor P. J. Vising, Doc. C. Wahlund, Doc. O. Widman m. fl.

utgifven af

Docenten **Adolf Noreen**, Upsala.

FÖRLÄGGARE: R. ALMQVIST & J. WIKSELL.

UPSALA R. ALMQVIST & J. WIKSELL'S BOKTRYCKERI.

Filosofi.

Amicus Veritatis. Olika Dagrar, samtal i religiösa ämnen. Upsala 1884, R. Almqvist & J. Wiksell, ss. 176. 2 kr.

»Ingen tänkande nutidsmänniska lärer hafva undgått att någon gång i sitt lif känna sig stå ansigte mot ansigte med den strid emellan de trenne i grund och botten skilda verldsåskådningar, som för närvarande uppröra tidehvarfvets andliga ocean. Fåfångt lärer vara att i denna strid tro sig kunna intaga en förmedlande ståndpunkt — en sådan ståndpunkt blir halfhetens.» Så börjar upptecknaren af dessa samtal sitt förord. Strax nedanför såges vidare: »Det är till en teckning af själfva striden, föreliggande samtal söka lemna några bidrag.»

Det är, såsom hvar man lätt finner, ingen lätt uppgift, som här föreligger. Redan det att sätta sig in i tre olika ståndpunkter, så att man vid återgifvandet af de resonnemang, som från dessa ståndpunkter föras, ej förfalskar någon, är en svår uppgift, än svårare, då de ståndpunkter, som skola göras gällande, äro trenne i grunden vidt skilda verldsåskådningar. Men trots svårigheterna har, enligt min uppfattning, förf. i det hela på ett rent af förvånansvärdt sätt lyckats.

De tre olika verldsåskådningar, som i föreliggande samtal föra ordets och tankens strid med hvarandra, äro kristendomen, naturalismen och den Boströmska filosofin. Att den kristna uppfattningen af verlden och lifvet är en från alla andra skild egendomlig verlds- och lifsåskådning, det är gifvet, och det kommer också i dessa samtal till sin rätt. Likaså gäller detta om naturalismen, eller den åskådning, som i den yttre naturen ser och tror sig finna källan och målet för allt. Svårare är frågan, om den Boströmska filosofin, eller rättare den åskådning af lifvet och verlden, som ur denna filosofi framgår, med rätta kan

betraktas såsom en från andra principiellt skild verlds- och lifsåskådning. Detta är svårt att afgöra redan därför, att dess representant i dessa samtal själf gör gällande, att denna åskådning endast innebär ett utförande från en viss synpunkt af kristendomens grundtankar. Är det så, ja då är den Boströmska filosofiska åskådningen endast en form af kristen åskådning. Detta bestrides dock i dessa samtal. Det framhålles, att hufvudsaken för den kristna åskådningen är *försoningen*, för den Boströmska filosofin *den ideella fullkomligheten*. Och är detta förhållandet, då har visserligen förf. rätt att tala om den Boströmska verldsåskikten såsom en från andra skild, egendomlig verldsåskikt.

Intressant hade varit att erhålla denna antydning om den Boströmska filosofins innersta princip mera utförd; kanske skulle då läsaren mer, än nu är fallet, ha förstått, hur den Boströmska filosofin kan grunda en verklig lifsåskådning och ej blott stanna som gäst hos förståndet. I alla händelser skulle därigenom den Boströmska filosofins representant i dessa dialoger ha framstätt mer levande och mer innehållsrik, än nu är fallet.

Ett sådant utförande hade troligen äfven medfört ett annat godt; det hade förmodligen gjort förf:s ord i (inledningen,) om de trenne verldsåskådningar, som »uppröra tidehvarfvets andliga ocean», mer begripliga. Ty hans mening kan ju ej vara, att den Boströmska filosofin skulle ha den spridning, att dess inflytande skulle vara märkbart på denna ocean; han måste mena, att denna filosofi hvilat på en princip, af den betydelsefulla omfattning, att en mångfald af de andliga rörelser, som vi se omkring oss, i denna princip hafva sin egentliga kärna.

Jag har framhållit en brist i teckningen af representanten för den Boströmska filosofin. Detta innebär, att något hos honom saknas, som hade varit önskvärdt att hos honom finna, men innebär ej, att den teckning, som är gifven, skulle vara falsk. Tvärtom har jag ju otvan framhållit såsom författarens förtjänst stor trohet mot

verkligheten. Ej hvarje anhängare af en filosofisk verlds-
åsikt har fattat denna på det möjligaste djupa sätt.

I ännu ett annat afseende är arbetets förtjänst verk-
ligt betydande. Hvarje allvarligt menad verldsåskådning
gör för sig anspråk på allmänt gällande sanningsvärde.
Därföre finna vi oss också i lifvet omhvärfda af argument
och bevisföringar för vidt skilda sådana. Ofta äro dessa
argument sådana, som vi äro böjda att antaga, men på
vilka vi ej fullt kunna förtrösta, ofta äro de sådana, som
vi känna vara falska, men ej kunna uppvisa såsom sådana.
I hvad fall som hälst är det af stor vikt att i lugn kunna
pröfva dem; men förutsättningen därför är att ha dem upp-
tecknade framför sig på papperet. Det är nu den anonyme
författarens förtjänst att ha — åtminstone hvad beträffar
den Boströmska filosofin — med nästan lexikalisk full-
ständighet återgifvit de argumentationer, af hvilka denna
filosofis anhängare begagna sig, då det gäller en mera
formell bevisföring. Att sålunda dessa dialoger ha bety-
delse för hvar och en, som önskar närmare studera nämnda
argumentationer, det anser anm. för sin del gifvet, åt-
minstone kommer han för egen del att mången gång af
dem draga nytta.

Huruvida åter dialogerna egna sig till lektyr för en
ströre allmänhet, vågar jag ej afgöra. Att hvarje person
med någon filosofisk bildning af desamma skall ha mycket
att lära, det framgår af det redan sagda; men å andra sidan
äro de diskuterade frågornas mångfald så stor, de syn-
punkter som framhävas så otaliga, att dialogerna ej
lemna ett helt och fullständigt intryck, ej leda till ett be-
stämdt mål.

Innan jag sluter denna min anmälan, har jag att
lämna några uppgifter om samtalsens form och innehåll.
De äro till antalet fem. — Det första erhåller sitt upp-
slag genom en ung students tvifvel på sin lämplighet att
blifva prest och hans däraf framkallade afsikt att egna
sig åt filosofiska studier. Detta ger anledning till en diskus-
sion om frågan, huruvida filosofin kan vara mänskligheten
till någon välsignelse. Andra samtalet rör frågan, hvad
det är som ger lifvet dess värde, och föres egentligen mellan
naturalisten och den Boströmska filosofiens representant.
Tredje samtalet rör kristendomens väsende; *hvad* är kristen-
dom? — en fråga, till hvars besvarande äfven femte sam-
talet syftar. Fjärde samtalet rör sig väsentligen kring
frågan om denna världens väsende: utvecklingens bety-
delse, lifvets ställning i världen etc. . . . .

Språket är klart; oftast är det ett nöje att följa dia-
logen blott för språkets skull.

A. B—n.

Literaturhistoria.

Erdmann, Nils. Modern Realism. En psyko-
logisk litteraturstudie. 111 sid. Stockholm, Jos. Se-
ligmann & C:i, 1884.

Detta arbete af en ung författare med ovanlig be-
läsenhet inom sitt begränsade fack innehåller en redo-
görelse för den nutida fransk-dansk-norska vittra realismens
sätt att uppfatta världen och särskildt sin konstnärliga
uppgift. För den, som ej själf lärt närmare känna denna

vittrhetsriktnings förnämsta representanter inom lite-
raturen, är framställningen upplysande, särskildt genom
de utförliga och merendels väl gjorda referaten af flera
bland denna riktningens ryktbaraste diktalster. Men för
den, som läst Brandes', Zola's och Bang's kritiska ar-
beten och som äfven gjort bekantskap med deras teories
tillämpning i den vittra produktionen, innehåller boken
föga nytt, men väl ett och annat citat utan citations-
tecken. Stilen är nervös och troligen utbildad i Her-
man Bang's skola; dit peka också de talrika mot vårt
språks lagar brytande danismerna. De korta, oroligt
hvarandra jäktande satserna verka i längden trötande,
och förf. har ej uppnått förebildens stilistiska elegans.

S—e.

Gaidoz, H. et Sébillot, P., Blason populaire de
la France. Paris, L. Cerf, 1884. 382 sidd. 8:o. Pris
2 kr. 65 öre.

De som samlare af fransk *folklore* mycket förtjänst-
fulla båda författarne ha med detta arbete öppnat en pu-
blikation under titel »*La France merveilleuse et légendaire*»,
af hvilken äfven andra bandet redan utkommit*). Författarne
ha i titeln åter upptagit ordet *blason* i dess
fornfranska betydelse af *loford* eller *tadel*. Ordet är af
germanskt ursprung och släkt med vårt *blåsa* samt tye-
kes leda sitt ursprung derifrån, att vid tornerspel här-
olderna uttrumpetade — *blasonnaient* — de sig anmä-
lande riddarnes sköldemärke och äfven deras krigiska
förtjänster m. m. Det blef sålunda å ena sidan en he-
raldisk term = *sköld, sköldemärke*, å den andra ett ut-
tryck för ett fördelaktigt eller nedsättande omdöme om
andra. Som titel för ifrågavarande arbete är uttrycket
mycket betecknande och anger kort och bestämdt bokens
syfte. Den innehåller nämligen en samling af dels tra-
ditionella korta omdömen och slagord, som fransmännen
nyttja eller nyttjat om andra nationer, eller för hvilka
de sjelfva äro objekt, dels sådana som de olika franska
bygdernas innevärdare begagna om hvarandra. Att en
sådan samling skall för många ha ett ganska lifligt, pi-
kant intresse, kan man lätt förstå, och det var en god
idé att åstadkomma den. Erkännas bör äfven, att arbe-
tet är väl utfördt, ty samlingen är rikhaltig och all an-
vänd litteratur på rätt ställe angifven, hvarigenom det
äfven får ett ej obetydligt bibliografiskt värde. Det tye-
kes dock, som skulle en mera sofrande kritik, än förfat-
tarne gifvit sig tid att använda, här varit på sin plats.
Man finner nämligen ej sällan blotta citat ur författare,
hvilkas omdömen ej kunna sägas ha karaktären af ord-
språk, under det att man å andra sidan finner antydning-
ar om, att författarne haft till sitt förfogande mera af
»hvad folket säger», än de låtit inflyta i samlingen. Så-
dant arbetet är, erbjuder det dock en mycket roande
läsning, och man får i kommentaren förklaring af många,
äfven bekanta, talesätt, som man utan den ej kan rätt
uppfatta. Helt naturligt är flertalet af de anförda tale-
sätten sarkastiska och ofördelaktiga för objekten i fråga,

*) *Contes des provinces de France* par Paul Sébillot, 332 sidd.
8:o; ett urval af de bästa sagor, som hittills utkommit i redan
gjorda samlingar från olika provinser.

och vi svenskar ha ej kommit helskinnade undan, ty den enda citat, som här anföres om oss, är, att i Franche-Comté termen *chvéde* begagnas = *brigand*. Ordets tyska form röjer dock, att det ej träffar oss som nation, utan förskrifver sig från det 30-åriga kriget, då den svenska här, som framträngde mot dessa bygder, var betydligt uppblandad med tyska element. — Arbetet har redan vunnit mycket erkännande, och ganska utförliga recensioner deraf finnas af F. Liebrecht i Zeitschr. f. roman. Phil. h. 2. samt af G. Paris i Revue Critique n:o 29.

P. A. G.

Historia.

Daae, L., Nordmænd og Danske i Rusland i det attende Aarhundrede (Særskilt Aftryk af Historisk Tidsskrift, 2. Række, 4. Bind). Kristiania 1884. 81 sidd. 8:o.

Utredningen af de olika västeuropeiska kulturinflytelserna i Ryssland under äldre och nyare tider är för den historiska forskningen en synnerligen tacksam uppgift. I sin helhet har denna inverkan varit af ofantlig betydelse, men man får ej sammanblanda dess hvarandra afösende eller sins emellan parallelt löpande strömningar. Vid en närmare granskning torde det visa sig, att de särskilda folk, som af ryssarne plägade sammanfattas under det gemensamma namnet *nêmtsy*, hvart på sitt sätt bidragit till det stora slaviska rikets utveckling. Dit räknades ej t. ex. de stamförvandte, men till största delen katolske polackarne och tjechern, knappast fransmän och italienare. En *nêmts* var för ryssarne i allmänhet en främling af germansk härkomst och protestantisk bekännelse eller åtminstone med ettdera af dessa båda kännetecken, ehuru naturligtvis i enstaka fall deras etnografiska och teologiska insikter kunde lemna dem i sticket. Rollerna voro emellertid ganska olika fördelade emellan de germanska stammarna. Alla gälde visserligen såsom misstänkte otrogne, men några (t. ex. svenskarne och lifländarne) betraktades såsom arffjender, andre såsom fjärran ifrån anlände gäster, med hvilka man lättare kunde inlåta sig. Denna uppfattning förändrades visserligen till en viss grad genom tsar Peters europeiseringsförsök, men i grund och botten har det gamla nationella betraktelsesättet bibehållit sig ganska väl inom de djupare lagren af det ryska folket, för hvilket de inflyttade *nêmtsy* ännu i dag äro ungefär lika obekväme som »frankerne» för de muselmanske turkarne.

Danskar och norrman hafva visserligen icke på långt när ingripit i Rysslands historia med samma eftertryck som tyskar (i växlande gradationer efter grannskap och stamskildnad), svenskar, holländare, engelsmän och skottar. Men det lönar likväl alltid mödan att efterspana äfven mindre, sporadiska inflytelser af västerländsk odling i vår världsdels östra hälft, och personalhistoriska underrättelser af detta slag kunna gifva många värderika vinkar för specialforskaren. Man måste därför vara prof. Daae mycket tacksam för hans omsorgsfulla och flitiga sammanställning af dylika uppgifter, hämtade ur den vidt omfattande och på många håll kringströdda litteratur, som

för hans ämne är tillgänglig på åtskilliga europeiska språk. Han har dervid med kritisk urskilning sofrat det ofta tvifvel underkastade materialet och säkerligen i de flesta fall träffat det rätta, om ock en eller annan anmärkning skulle kunna framställas mot de resultat, till hvilka han kommit. Så t. ex. torde det ännu få anses något vågadt att uppföra Cornelius Cruys, Peter den stores berömda amiral, på den norska meritlistan. Att han var född i Stavanger, kan ju vara temligen sannolikt på grund af de källor, som hr Daae anför (sid. 9 not.), men att han hade sin släkt i Nederländerna och ansåg sig där vara hemma, är ovedersägligt. Den ryske historieskrifvaren Ustrialov meddelar (*Istoriya Petra velikago*, IV: 2, sid. 449) ett utförligt utdrag ur ett bref af honom (odat. men troligen från 1706), hvori han anhåller hos tsaren att få återvända till sitt »fädernesland» Holland för att tillträda arvet efter sin moder och moster (faster?). Han säger sig ock hafva redan 1697 förpliktat sig till 9 års tjänst hos tsaren och åberopar åtskilliga bevis på sin nitiska verksamhet i Ryssland.

Äfven Sievers torde snarare böra betraktas som tysk (eller holländare?) än dansk. Att de båda duglige sjömännen stodo i förbindelse med Danmark antingen själfve eller genom sina söner, bevisar ingenting för uppfattningen af deras nationalitet. Med samma skäl skulle t. ex. skottarne Alexander Leslie och Patrick Gordon, som inlagt så stora förtjänster om det ryska krigsväsendets utbildning, kunna hänföras till framstående svenskar i Ryssland. För öfrigt må gärna medgifvas, att icke blott nationaliteten, utan äfven det politiska eller sociala sambandet med ett visst land skulle kunna sägas gifva detta en viss andel i berömmelsen, om man dervid fäster någon större vikt.

Förf. omnämner (sid. 11), att Cruys i Holland (1698) för tsarens tjänst värfvade ett stort antal sjömän, och tillägger med stöd af Brückner: »Officiererne vare for den største Del Hollændere, de øvrige Søfolk Danske og Svenske». Hos Ustrialov (anf. arb. III, sidd. 576 ff.) finnas fullständigare uppgifter om dessa personer. Deraf framgår, att åtminstone intill styrmansgraden nedifrån funnos icke få danskar och svenskar. Af matroserna voro öfver hundra danskar, svenskarne något, ehuru obetydligt, talrikare, af andra nationaliteter jämförelsevis ej många. Blott *en enda* person uppgifves uttryckligen som norrman, liksom det ock fans en turk, en preussare, en oldenburgare och en mecklenburgare. Det förtjänar nämnas, att äfven den bekante Frans Timmerman redan året förut hade värfvat åtskillige utländske handtverkare för de ryska varfbyggnaderna. Ibland dem voro flere svenskar, men ingen dansk eller norrman uppgifves såsom sådan, ehuru troligen en person, benämnd *Simon Söfresen*, torde hafva varit af dylik härkomst (Ustrialov, II, sid. 393).

En märkvärdig dansk man saknas i prof. Daaes förteckning, nämligen kyrkohistorikern och samlaren *Adam Burchard Sellius*, som öfvergick till ryska kyrkan och under namnet *Nikodem* blef munk i Alexander-Nevskijklostret i Petersburg, där han äfven efter sin död 1746 begrofs, och där en stor del af hans efterlemnade handskrifver förvaras. Om hans lefnadsöden och arbeten finnas åtskilliga uppgifter bland annat hos Strahl, *Das gelehrte Russland* (sidd. 375 ff.).

Åtskilliga andra tillägg till prof. Daaes intressanta afhandling skulle kunna hämtas ur den ryska literaturen och i synnerhet ur de ryska arkiven, som innehålla mycket af vikt äfven för Danmark-Norges historia. Men i en anmälan, hvilken af lätt insedda skäl måste blifva så kortfattad som denna, kan detta ämne icke mer än antyd-
H—e.

Hildebrand, Hans, Sveriges Medeltid, kulturhistorisk skildring. Första delen, femte häftet (ss. 545—704). Innehåll: Handverket (slut); Handeln. Stockholm. P. A. Norstedt & Söner. Pr. 3,50.

Jørgensen, A. D., Fyrretyve Fortællingar af Fædrelandets Historie. 483 ss. Med 5 stentrykte Kort og 55 Billeder. Kjøbenhavn. I Kommiss. hos G. E. C. Gad. 1882 (Folkelæsning nr 123. Ved Udvalget for Folkeoplysnings Fremme). Pr. 3,50.

Antiquarisk tidskrift för Sverige, utg. af Kongl. Viterhets, Historie och Antiquitets-Akademien genom Hans Hildebrand. VIII, 1, 2. Hjalmar Stolpe, Vendelfyndet. Förberedande redogörelse. Hans Hildebrand, Vendelfyndet. Några anmärkningar. Pontus Fahlbeck, Forskningar rörande Sveriges äldsta historia: I. Beovulfsqvådet såsom källa för nordisk fornhistoria.

Klassiska språk.

Rödström, P., De imaginibus Sophocleis a rerum natura sumptis. Holmiae 1883. 42 ss. 8:o.

I denna akademiska dissertation vill förf. i nära anslutning till S. Dahlgrens skrift »De imaginibus Aeschyli» och som fortsättning till sin tidigare utgifna om »Sofokles liknelser ur sjöväsendet» framställa den store tragödens bildspråk, såvidt som det är lånadt ur naturen. Himmel, sol, måne, regn, moln, blix, ljus, mörker, skugga, eld, värme, vatten, stenriket, växter, djur med dessas underafdelningar — i sådana grupper fördelas materialet, olika tolkningar af Sofokles mening på de särskilda ställena upptagas, då och då inströs en reflexion.

Det vetenskapliga värdet af dylika sammanställningar inom ett trångt begränsadt område är icke stort, isynnerhet om inga slutsatser dragas eller icke ens en index locorum uppgöres. Hvardera saknas i detta opusculum.

Äfven i detalj kunna några anmärkningar göras. Altför ofta står förf. nog obeslutsam vid olika tolkningar och läsarter. Så skall vid Oed. Col. 381 (sid. 1) äfven Rauchensteins förklaring väl återgifva meningen (»bene reddit sententiam»), ehuru den vidt skiljer sig från den af förf. antagna. Och vid Aias 195 (samma sida) får *ὀρᾶν* betyda *såväl* »divinitus immissa» som »dingens»; antagligen står det predikativt, såsom stället af senare kommentatorer vanligen tolkas. Sid. 5 hade Naucks konjektur till El. 1130 just på grund af de öfriga exemplen bort tillbakavisas. — Huru vissa liknelser i § 2 skola hänföras till solen, är svårt att inse. Vid ingen af dem torde man behöfva, knapt nog kunna tänka på solens uppgång, likasom denna icke gärna ursprungligen har något särskildt att göra med de anförda verberna

ἀνατέλλειν m. fl. — I *φῶς* (sid. 4) ville referenten i allmänhet söka betydelsen »tröst, räddning, värn» och därmed jämföra det latinska *lux* t. ex. hos Vergilius. Synnerligen tydligt är detta i den ur Elektra citerade versen (1354). — Vissa uttryck blifva metaforiska icke genom användande af ett bestämdt ord, utan genom en sammansatt föreställning, t. ex. *ἐχιδνα* i Antig. 531 (sid. 28).

Författarens latin är tillfredsställande, hvarför det förvånat oss att sid. 3 *attonitus* påstås vara »proprie fulmine ictus»; ordet gäller alls icke blixten, utan blott bedöfvandet af åskknallen, ehuru i svenskan och tyskan med samma betydelse säger »träffad af åskan» och »slagen af blixten.» Cavallin upptager i sitt lexikon vid *attonitus* lika riktigt som försiktigt endast det förra.

Helsingfors.

F. Gustafsson.

Cavallin, S. J., Öfversigt af Horatii lyriska versmått till läroverkens tjänst. Lund, 1884. Gleerupska universitetsbokhandeln. 19 s. Pris 50 öre.

Huruvida ofvanstående lilla skrift fyller någon känd lucka inom vår skol-litteratur eller ej, därom kunna meningarna vara delade. Mången skall utan tvifvel anse, att för läroverkens behof, hvilket ej kan vara synnerligt stort i afseende på latinsk metrik, då det är så anspråkslöst på de klassiska studiernas öfriga områden, redan tillräckligt sörjts genom de gängse skolupplagorna af Horatius, hvilka ju sällan äro utan sin kortfattade redogörelse för de Horatianska versmått, och att åtskilligt af hvad författaren därutöfver bjuder, såsom t. ex. om den rätta uppfattningen af de katalektiska verserna, dels ej lämpar sig för nybörjarens ståndpunkt, dels till följe af den korthet, hvarmed saken måste behandlas, ej utfaller särdeles upplysande. De förtjänster, hvilka arbetet eger, noggranhet, öfversiktighet och trogen anslutning till forskningens senaste resultat, göra det emellertid förtjänt af alt beaktande, äfven om på grund af ofvan antydda skäl dess användning icke torde blifva synnerligen allmän.
C. E. S.

Ny litteratur.

Andersson, Hilding, Inledning och förklaringar till Aristophanes' komedi Acharnerna. Wexjö (A. Quiding) 1884. 103 s. 8:o. 1,25 kr.

Frigell, A., Latinska Themata till inöfning af grammatiken. Andra häftet. 2:a uppl. Stockholm (P. A. Norstedt & Söner) 1884. 98 s. 8:o. 1 kr.

Probst, H., Latinsk fraseologi. Öfversatt och i alfabetisk ordning uppstald af G. S—dt. Upsala (Esaias Edquist) 1884. 126 s. 8:o. 1,50 kr.

Scholia in Pindari Epinicia ad librorum ms. fidein edidit E. Abel. Vol. II Scholia vetera in Nemea et Isthmia. Fasc. 1, 2, 3. Berlin (Calvary) 1884. p. 1—524. 8:o. å M. 5.

Die Gedichte des *Catullus*. Herausgeg. und erklärt von Alexander Riese. Leipzig (Teubner) 1884. XLIII, 288 s. 8:o. M. 4.

F. Macci Plauti comoediæ, Recensuit, instrumento critico et prolegomenis auxit Fridericus Ritschellius sociis operæ adsumptis Gustavo Loewe, Georgio Goetz, Friderico Schoell. Tomi II fasc. V Poenulus. Lipsiæ (Teubner) 1884. XVI, 178 s. 8:o. M. 5.

Taciti annalium ab excessu divi Augusti libri. Edited with introduction and notes by Henry Furneaux. Vol. I. Books I—VI. Oxford (Clarendon Press) 1884. X, 612 s. 8:o. 18 S.

Bergk, Theodor, Griechische Litteraturgeschichte. 3 Bd. Herausgeg. v. Gust. Hinrichs. Berlin (Weidmann) 1884. M. 7.

Flach, Hans, Geschichte der griechischen Lyrik. Tübingen (Fues) 1884. XX, 698 s. 8:o. M. 13.

Mélanges Graux. Recueil de travaux d'érudition classique dédié à la mémoire de Charles Graux. Paris (Thorin) 1884. LVI, 823 s. 8:o. Fr. 50.

Romanska språk.

Vising, Joh., Sur la versification anglo-normande, Upsala 1884, R. Almqvist & J. Wiksell, 91 sidd. — Pris 1,75 öre.

De som syssla med studiet af de fornfranska dialekterna, känna utan tvifvel, att hr Vising redan förut en gång behandlat anglonormandiskan, nämligen i sin gradualdisputation: *Etude sur le dialecte anglo-normand du XII siècle* (Ups. 1882), och att han gjort det på ett sätt, som genast visade i en fördelaktig dager hans vetenskapliga metod, hans kritiska blick och en lika anspråkslös som talangfull framställning. Samma egenskaper utmärka äfven i hög grad det förevarande arbetet, hvilket utgör ett viktigt bidrag till utredningen af den svåra frågan om franskans ställning och öden på engelsk mark, outhärligt för hvar och en, som befattar sig med ämnet, och därtill en angenäm lektyr, trots sina vetenskapliga detaljer.

Det är en känd och obestridd sak, att våra dagars engelska språk är starkt uppblandadt med franska ord af äldre och yngre datum (i synnerhet sådana, som höra till styrelse, konst, religion, vetenskap), så att af icke-romanska språk endast tyskan öfvergår engelskan i detta afseende. Det är lika obestriddt, att dessa literära ordlän, hvilka togo sin början, ehuru ojäm-förlikt sparsamt, redan före eröfringen 1066, till den grad mångfaldigats vid slutet af trettonhundra-talet (Chaucer), att engelskan var ett verkligt halfromanskt språk, hvad ordskatten beträffar. Men en annan sak är den, huruvida anglonormandernas, de bildades och mäktiges d. v. s. de fransktalandes språk — hvilket onekligen äfven å sin sida redan tidigt tillägnat sig ett antal engelska ord —, om själfva språkformen kan antagas ha rönt någon inverkan från den engelska diktningen, så att de t. ex. skulle ha utbildat och förändrat sin franska verskonst efter medvetet engelska regler.

Det är emot en sådan åsikt, som hr Vising hade att inskrida, nämligen mot den åsikten om den anglo-

normandiska versbildningens skick, som vunnit en så mäktig förkämpe som den grundlärde Hermann Suchier*) och sådana anhängare som ten Brink och Koch.

Enligt dessa lärdas åsikt måste det vacklande och oregelbundna, som redan i tolfte århundradet skönjes i denna versbildning, bero på en frivillig användning af nya metriska principer, nämligen genomgående tryck-aksent och växlande antal stafvelser i en och samma versart, i stället för de inflyttade normandernas strängt begränsade stafvelsetal och deras iakttagande blott af cesurens och versslutets aksenttryck och takthvila, samt för öfrigt en jämn fördelning af versradens udda och jämna stafvelser. Hr Vising påpekar, att den förra (germaniserande) åsikten aldrig omfattats af franska forskare, icke håller af de tyska romanisternas mästare i frågan, Tobler, och den förevarande afhandlingen går ut på att uppvisa, huru osannolik den i själfva verket är.

Detta lyckas också, enligt anmälares mening, alt igenom för hr Vising. Emellertid har han icke tagit saken lätt, utan har förebragt allehanda skäl af större eller mindre bevisningskraft. Han hopletar en mängd väsentliga drag för att gifva en samlad bild af normandernas ställning i England från år 1066 till medlet af trettonhundra-talet; han åskådliggör, huru ringa den s. k. anglosaxiskans inflytande måste ha varit på den anglo-normandiska literaturen i det hela, och tvärt om; huru orimligt det är att tänka sig användandet af en växlande germansk-romansk skandering i ett och samma skaldestycke; huru oföfogadt det vore att skylla på kopterna allena — deras fel af alla slag belöpa sig öfver hufvud, enligt hr Visings beräkning, omfattande tolf handskriffter, till allra högst tjugutvå procent —, i synnerhet som alt detta kan och bör förklaras genom det uppenbara och naturliga faktum, att formernas opplösning, stafvelsens förstummande och andra fonetiska utvecklingar försigått vida hastigare, och således tidigare, i anglo-normandiskan än i den kontinentala franskan, dock hufvudsakligen i samma riktning som där. Altså, anglonormanderna ha använt sina franska versregler i trots af formernas fortgående förfall — ungefär som, må det anmärkas i förbigående, än i dag de franska fransmännen göra, då de räkna såsom stafvelse i vers mången sådan stafvelse, som sedan mer än ett århundrade blifvit blott rudimentär eller försvunnit ur det talade språket. Att anglonormanderna alt ifrån tolfte århundradet ha använt reglerna *illa*, det var all anledning att vänta i ett språk, hvares ohäjdade utveckling snart genom yttre omständigheter blef en verklig opplösning. Denna opplösningsgrader voro tydlighetvis: osäkerhet, värdslöshet och fullständig bekymmerslöshet [åtminstone hvad versens första halfdel vidkommer].

*) I *Anglia* II, 215 formulerade S. på följande sätt sitt försvar mot Koschwitz (*Zeitschr. f. Rom. Phil.* II, 338):

1. Einige Anglonormannische dichter, besonders Fantome, haben die metrische gestalt des halbverses *Talent n'est pris de faire vers* mit der metrischen gestalt des halbverses *Gentil rei d'Engleterre* beliebig abwechseln lassen — 2. Es war den Agn. dichtern einer gewissen periode gestattet, jeden vers und jeden halbvers um eine silbe zu verkürzen. — 3. Die Anglonormannen haben die pause der cäsar, zum teil sogar die des versschlusses gelegentlich vernachlässigt. — 4. Fünf laissen am schlusse von Fantome's chronik sind in sechzehnsilblern gedichtet.

Anmälarén vill icke upptaga Revyns knappa utrymme med detaljmärkningar, och de som möjligen kunde göras äro för öfrigt obetydliga. Endast ett par saker må påpekas. Förf. hade kunnat ägna litet mera uppmärksamhet åt *La vie de S. Grégoire*, (Romania XII, 145), t. ex. när han på sid. 55 beklagar bristen på *autografiska* poemer med felaktig versbildning. De få fel, som den eljest korrekta (= franskhärmande) *frère Angier* begått vid författandet och renskrifvandet af stycket (afslutadt den 30 april 1214 med Angiers egen hand, enligt P. Meyers högst sannolika antagande), kunde varit lämpliga att betrakta både positift och negatift. — I sitt 5:te kapitel, *Revue des poèmes anglo-normands publiés*, upptager förf., ehuru med tvekan, Robert Bikets *Lai du Cor* såsom anglonormandisk. Anmälarén anser förf:s tvekan fullt berättigad, och antager för sin del*), att ingenting bjuder eller berättigar att kalla det förträffliga lilla styckets författare en anglonormand. Ordet *wessail* är icke nog därtill, icke håller *cnivet* (katal. *ganivet*; jfr Diez *Wb.* 3, s. 245); något svårare är rimmet *demore: jure*, dock väl knapt tillfyllest. Icke fjorton, utan blott de *fyra* begynnelseverserna äro tillfogade af ms Digby's kopist. Början torde ha lydt så här:

Le Cor de Garadoc.

A Carlion [avint]	[vint] milie [dameiseles],
que li reis Artus tint	qui dames, qui [puceles];
une feste qui cóste,	[i]çó fu grant merveille,
4. un jór de Pentecóste.	12. chascuns out sa pareille.
Mout [fu] riche la feste	Cil qui n'aveit espóse
[çó] conte nostre geste.	manjout avec sa tóse,
[Vint] milie chevalier	sa serór, o s'amie:
8. i sistrent al mangier,	16. çó fu grant córtéisie.

F. A. W.

Orthographia Gallica, ältester Traktat über französische Aussprache und Orthographie, nach vier Handschriften zum ersten Mal herausgegeben von J. Stürzinger. Heilbronn, Gebr. Henninger 1884, XLVI + 52 sidd. 8:o. Pris 2 M. 40.

Denna publikation utgör det 8:de bandet af det under ledning af prof. W. Foerster utgifna Altfranzösische Bibliothek, hvilket väl förtjänar ett tacksamt erkännande för de goda och värdefulla arbeten, som det redan innehåller. Dr Stürzinger, som förut gjort sig förmånligt känd genom en dissertation, »Über die Conjugation im Rätomanischen», har nu här efter alla honom bekanta handskrifter**) med all nödig omsorg utgifvit den älsta kända urkunden för fransk rättskrifning jemte den kommentar, hvarmed den beledsagas i de yngre handskrifterna. Denna urkund skrefs omkring år 1300 af en engelsman, som därmed sökte hämma det förfall, hvori den franska rättskrifningen redan då råkat i England, där det franska tungomålet alt starkare påverkades af landets eget språk. Han kommer sålunda endast indirekt att yttra sig om uttalet, men de meddelanden, han

härom lämnar, äro ytterst värdefulla, och som man ej sällan ser dem citeras, bör man vara utgifvaren tacksam för, att han nu gjort skriften tillgänglig för den stora allmänheten. I inledningen lämnar han en mycket intressant historik öfver den jämförelsevis rika literatur, som under medeltiden författades i England med syfte att tjäna isynnerhet dem till ledning, som där ville meddela undervisning i det franska språkets talande och skrifvande. Man finner sålunda här, att denna literatur omfattade ej blott uttals- och rättskrifningsläror, utan äfven fraseologier, parlörer och brefstälare. Återstoden af inledningen utgöres af en noggrann redogörelse för de olika handskrifterna af den ifrågavarande texten, hvarvid utgifvaren får tillfälle att lämna flera värdefulla notiser om franskans uttal i England. Därefter följer själfva texten noggrant återgifven med alla varianter och tillägg. På de sista 15 sidorna har utgifvaren kommenterat densamma med upplysande anmärkningar, som beröra flera intressanta fonetiska frågor, hvartill den ger anledning. I allmänhet gillar ref. fullkomligt utgifvarens förklaringar, men i ett fall kan han ej göra det. Det är, då utgifvaren sid. 48 söker förklara bruket af *x* för *us* i t. ex. *des* för *deus*, hvaraf man finner en kvarleva i t. ex. *les dieux*, på det sätt att *u* under en kortare tid framför konsonant öfvergått till *c*, som + *s* framkallat bruket af *x*, hvarefter det gamla uttalet återkommit, men däremot *x* bibehållits. Detta antagande stöder han med analogt fall i rätromaniskan, samt med några ex. på *vect* för *veut*, *moc* för *mout* och *tocte* för *toute* i en handskrift af Benoît de Sainte-More's krönika. Att denna förklaring, som för franskan stöder sig på så svaga grunder, men dock förutsätter en så ovanlig ljudpassage, ej förefaller antaglig, torde de flesta medgifva. Man gör därför rättast i att bibehålla den gamla uppfattningen, att företeelsen helt och hållet är af paleografisk natur, ehuru man måste medgifva, att dess historiska förlopp ej är så alldeles lätt att säkert och fullständigt uppvisa. Då prof. Paris i S. Alexis s. 278 säger sig uppfatta det finala *x* i *diex* m. fl. ord som ett skriftecken för *us*, tillägger han, att han gör det af skäl, som det blefve för långt att där vidare utveckla. Det fordras också ganska vidlyftiga paleografiska undersökningar för att kunna fullständigt utreda förhållandet. Ehuru alt behöfligt material ej stått ref. till buds, vågar han dock här framlägga ett försök till förklaring. Som bekant användes i fransk skrift under medeltiden ungefär samma abbreviaturer som i latinsk. Då under 12:te och 13:de seklen man i latinsk skrift började använda ett med bokstafven *z* identiskt tecken som abbreviatur för finalt *us*, som då skrefs i samma rad som den öfriga delen af ordet, skulle man alltså väntat sig att i fransk skrift återfinna samma tecken med samma uppgift; då *manibus* återgafs med *manibz*, borde det franska *deus* ha skrifvits *dez*. Härvid mötte dock den olägenheten, att i många franska trakter *z* som final angaf ett bestämdt ljud, hvarigenom dess samtida användning som abbreviatur kunde föranleda misstag. Däremot var *x* en fullkomligt öfverflödigt bokstaf, som skrivarne ofta använde som final i st. f. s. Då det nu gälde att följa med det nya latinska beteckningssättet, låg den tanken nära att med *x* ersätta latinets *z*. Af en sådan anled-

*) Den kritiska texten blir snart synlig i tryck.

**) I Romania s. 488 meddelas, att i Dublin finnes en femte handskrift, om hvars tillvaro utgifvaren ej ägt kännedom.

ning tänker sig referenten, att först det ofta återkommande ordet *deus* förkortades till *dex*, hvarefter *x* blef en vanlig abbreviatur för *us*. I historisk följd skrefs sålunda *chevals*, *chevaus*, *chevax*, *chevaux*, och i denna senare form har af gammal vana *x* bibehållits, ehuru *u* där finnes utskrifvet och sålunda *s* vore den närmast berättigade bokstafven, eftersom abbreviaturen *x* faktiskt blifvit upplöst. Att gången varit denna, framgår äfven däraf, att i samma handskrift från början af 13:de seklet pronomen *eux* skrefs såväl *els*, den äldre formen, som *eus*, *ex*, hvilket ju ej ger rum för antagandet, att *u* öfvergätt till *e*, hvaraf skulle följa, att man samtidigt och på samma ort använde så disparata uttal som *eus* och *ecs*.

P. A. G.

Widholm, Alex. E., Fransk språklära i sammandrag till läroverkens tjänst. Stockholm. Norstedt & Söner. 1884. I. Formlära*). XXIV + 86 s. Pris: 1,25.

Syntaxen är visserligen ej ännu utkommen, men uttalslära, formlära och ordbildningslära äro med den så olikartade, att de väl kunna för sig bedömmas.

Genom det nu gjorda sammandraget af hr W:s större grammatik har åstadkommit en lärobok, som till omfånget ganska väl lämpar sig för skolans högre klasser. Dessutom har formläran särskildt stora förtjänster, såsom: reda och klarhet, eftertryckligt betonande af hvad praktiken lär, att man bör betona, och en förträfflig typografisk utstyrsel. Med ett ord förf. har all heder af denna del af boken. Mot en viktigare punkt kan en invändning vara berättigad. Det heter s. 15, att subst. på *eau* bilda plur. genom tillägg af *x*; så har det ock hetat i många grammatikor före förf:s. Men man borde ej göra någon hemlighet af att *fléau*, *préau*, *gruau*, *sarrau*, *étau*, *fabliau*, *aloyau*, *boyau*, *hoyau*, *noyau*, *tuyau* bilda plur. på samma sätt. Med andra ord, det borde stå *au* i st. f. *eau*.

Den jämförelsevis korta och mindre viktiga ordbildningsläran synes ock vara mycket förtjänstfull.

Detsamma kan tyvärr ej sägas om uttalsläran, där många fel förekomma. Här några af de anmärkningsvärdaste.

S. VIII. I t. *ex. mal* och *nation* äro *a*-ljuden väsentligt skilda till kvaliteten såväl som till kvantiteten; *mal* har högre *a* (närmande sig åt *ä*) än *nation* som har lägre *a* (närmande sig åt *å*); jf. Storm, Engl. Phil., s. 34 och anm. 2, samt Victor, Elem. der Phonetik, s. 44 f. För öfrigt är uttrycket *öppet a* föga upplysande; se Storm l. c. s. 87. — S. X. Definitionen af diftong kan ej vara antaglig; äfven om den blott är afsedd för franskans förhållanden. Rösten hvilar t. ex. ej på *i* i *moiré*, *soirée*, där *oi* väl är diftong lika såväl som i *moi* etc. — S. XIII. Hvad som säges om »De muljerade vokalerna» är alldeles oriktigt. Redan förf:s första regel innebär kritik nog af hans framställning. Den lyder: »Då en vokal åtföljes af ändelsen *-il* eller inuti ord åtföljes

af stafvelsen *-ill*, behåller han sitt vanliga ljud, men låter *-il*, *-ill* ljuda efter ungefär som svenskt *j*». Då förf. s. XVI återkommer till denna sak, heter det till och med: »än stumt än muljeradt är *-il* uti *gril* etc.». Männe förf. kan elegant uttala *gril* med *il* stumt? — S. XIII. Då det säges, att som *ändelse* hvarje på näsljud följande konsonant är stum, så fattas *ändelse* i en obestämd bemärkelse, som man ej förstår, och detsamma är förhållandet på flere andra ställen; jf. ex. *plomb* och *vaincs*. Om i *plomb* *b* oegentligt kan kallas ändelse, därför att det slutar ordet, så plägar man dock allmänt och med rätta i *vaincs* kalla *vainc* för stam i motsats mot *s*, som är ändelse. — S. XV. Genom en vårdslöshet i uttrycket säger förf., att *sch* uttalas som *k* i *schéma*; på liknande sätt säges s. XVII, att *qu* uttalas diftongiskt i *aquarelle*. Beskrifningen af uttalet af muljeradt *n* är vilseledande; *n* kommer ej före och *j* ej efter, utan *n* prononteras samtidigt med tungryggens höjande såsom för *i* eller *j*. — S. XXI. Uttalet *grantarmé* = *grande armée* kan ej vara riktigt; det är viktigt påpeka för lärjungan uttalet *grandarmé* vid sidan af *grantôm* = *grandhomme*; jf. Lücking, Schulgramm. s. 29.

Synerligen lyckad är dock § 8 (s. XXII), där det på ett utmärkt sätt redogöres för tonvikten. Förf. har uppenbarligen gjort sig till godo doc. Wulffs ypperliga föredrag om fransk aksent vid filologmötet i Kristiania 1881.

Vänernborg.

J. V.

Germanska språk.

Klockhoff, Oskar, Relativsatsen i den äldre fornsvenskan med särskild hänsyn till de båda Vestgötalagarna. Afhandling i syntax. Karlstad, läroverksprogram, 1884. — 64 sidd. 4:o

Bland de jämförelsevis fåtaliga monografierna inom de skandinaviska språkens syntax intager förenämnda afhandling ett mycket framstående rum. Man kan endast beklaga, att tid och omständigheter icke medgifvit förf. att utsträcka sin undersökning åtminstone till skrifterna från vårt språks första utvecklingsperiod, hvarigenom hans arbete naturligtvis skulle hafva erhållit förökadt värde. Den begränsning, förf. uppställt för sitt ämne, har emellertid icke hindrat honom att meddela en och annan upplysning om relativsatsens byggnad både i runspråket och i andra fornskrifter än Västgötalagarne.

Förf. inleder sin afhandling med några anmärkningar om den ursprungliga satsfögnings sannolika beskaffenhet samt lemnar, efter att hafva antydtt relativets ursprung i sanskrit, zend, grekiska o. s. v., en summarisk redogörelse för relationens uttryckande inom de med de skandiska närmast besläktade språken. Vid den närmare framställningen af relativsatsens utveckling skiljes efter Erdmanns föredöme mellan epexegetiska och egentliga eller nödvändiga relativsatser. Till de förra räknas äfven sådana som formelt äro hufvudsatser. Under framdragandet af åtskilliga dylika strukturer från runskrifterna kommer förf. äfven att lemna icke oviktiga bidrag till den rätta uppfattningen af de fsv. pronominalformerna *sar* och *is*.

*) Det utkomna häftet innehåller tre i paritet med hvarandra ställda afdelningar: I. Uttalslära, II. Formlära, III. Ordbildningslära. Det förefaller då eget, att omslagsbladet blott angifver: I. Formlära.

Då, såsom man kunde vänta, redan i våra äldsta språkliga minnesmärken den relativa satsfogningen är fullt utbildad, måste frågan om relativsatsens tillkomst i vårt språk i sista hand blifva af öfvervägande spekulativt intresse; de historiska data i fsv. lemna oss ej den yttersta förklaringsgrunden, om de än leda oss ett godt stycke på vägen dit, och i hvad fall som helst måste man här nöja sig med den mest rimliga hypotesen. Innan förf. lemnar ett svar på dessa spörsmål, konstaterar han med några exempel från äldsta tider tillvaron af utbildade relativsatter och meddelar därefter (sidd. 12—32) en fullständig förteckning på de båda Västgöotalagarnes förråd af dylika konstruktioner, ordnade efter korrelationens bekaffhet samt dettas och relativets inbördes förhållande. Denna statistik är med synnerlig noggrannhet utförd och lemnar ett värdefullt material äfven för framtida undersökningar i hithörande frågor.

Om relativets ursprung i germanspråken hafva hufvudsakligen tvänne åsikter blifvit framställda. Den ena, omfattad af Windisch, Delbrück, Jolly och särskildt på nämnda språk tillämpad af Kölbing, anser det germanska relativet uppkommet på samma sätt som det grekiska, genom anafora af ett i satsens början stående deiktiskt pronomen, hvilket utvecklats sig till fullständigt relativ och i vissa språk sedan blifvit förstärkt med oböjliga ord såsom i anglosax. *þe*, i got. *ei* och i skandiska språken *es* eller *er*. Den andra åsikten, framställd af Erdmann med hänsyn till förhållandet i fornhögtyskan, antager, att relativsatsen ursprungligen saknade eget inledningsord, och att sambandet mellan hufvud- och bisats var ett hufvudsatsen tillhörigt demonstrativt ord, som småningom, därigenom att bisatsen anslöt sig till detta, blef relativt, sammanväxte med relativsatsen och underkastades då ock hans konstruktion. Mot den förstnämnda meningen, såvidt den skulle afse tillämplighet på *alla* germanspråk, invänder Erdmann, att den (fornhögtyska (icke den germanska) relativsatsen i två väsentliga punkter afviker från den grekiska, näml. både i fråga om ordställningen och däri, att de ord, som användas till relationens uttryckande, dock bibehållit sin demonstrativa kraft och aldrig inskränkts till den relativa bisatsen allena. Den Erdmannska invändningens befoget syns förf. med alt skäl godkänna, men i sammanhang därmed hade det enligt refs mening varit lämpligt att anmärka, det Erdmanns teori ej håller är tillämplig på alla germanspråk. Att den ej förklarar relativsatsens utveckling i gotiskan, har Eckardt visat; och den omisskänneliga likheten i användningen af gotiskans *ei* och de nordiska fornspråkens (isynnerhet norrönans) *er* såsom hufvudfaktor i all icke blott relativ utan i allmänhet hypotaktisk satsfogning torde vara ett viktigt skäl emot de nordiska språkfenomenens förklaring enligt Erdmanns hypotes. Däremot kan man visserligen gifva förf. rätt i hans kritik af Windischs åsikt, då denne anser, att det anaforiska pronomet erhållit *ei*, *er* såsom *stöd* för den relativa funktionen. Troligare är nämligen, att det just är partikeln, som ursprungligen angifver och uppbar relationen, men det anaforiska pronomet behöfver därför ej, såsom förf. antager, blifva helt betydelse-löst, utan utgör ett ganska viktigt komplement till den flexionslösa partikeln, genom hvilket både bristen på ett

oböjligt relativpronomen fullt ersättes och den relativa satsfogningen särskiljes från andra slag af hypotaxis.

Då emellertid förf. med anslutning till Erdmanns mening anser, att relativsatsen ursprungligen tillfogades *utan* särskildt inledningsord, och att relationen tillräckligt angafs därigenom att i slutet af hufvudsatsen sattes ett demonstrativt pronomen, hänvisande på det ord, som skulle närmare bestämmas, blir det för honom nödvändigt att söka en särskild förklaring på uppkomsten och användningen af partikeln *er* (*es*). Han finner denna användning föranledd af en förändrad ordställning. Demonstrativet kunde nämligen flyttas från slutet af hufvudsatsen framför substantivet eller adjektivet såsom dess bestämning, och ett eller flere ord, tillhörande hufvudsatsen, följa derpå. Genom denna omflyttning fördunklades, menar förf. samhörigheten mellan demonstrativet och relativsatsen, och man uppfann då den utvägen att genom ett särskildt inledningsord till bisatsen antyda denna samhörighet. Detta ord blef *er* (*es*), det samma, som på fullt analogt sätt användes i de temporala satserna, hvilka förete en med relativsatserna parallel utveckling från det språkskede, då ännu ingen skarp gräns var dragen mellan dessa slag af satser. Huruvida äfven i gotiskan en förändrad ordställning framkallat en relativpartikel, undersökes icke.

Vid den härefter följande betraktelsen af de fall, då relativsatsen utan något särskildt inledningsord ansluter sig till hufvudsatsens korrelat, meddelas, att i Västgöotalagarnes 464 relativsatter saknas relativet 161 gånger. Kölbing antager, att relativet i dylika satser bortfallit; Jolly däremot finner sådana fall vara lemningar af ett urgammalt språkstadium. Förf. ansluter sig till Jollys mening, oaktadt förhållandet i den närslägtade norrönan är sådant, att i äldre språket relativpartikeln (nästan) aldrig saknas, hvaremot i senare isländska skrifter relativet utelemnas ganska ofta. Med en intressant undersökning af ordställningen i relativsatsen samt ett uppvisande deraf, att konjunktiven i fornsvenskans relativsatter blifvit så godt som undanträngd af indikativen, afslutar förf. sitt innehållsrika arbete.

Äfven om man i likhet med anmälaren hyser den tanken, att Erdmanns skarpsinniga förklaringar af språkfenomenen i fornhögtyskan icke äro i allo tillämpliga på företeelserna i de skandiska språken, och att nämnda teorier må hända väl mycket inverkat på författarens åskådningssätt, skall dock ingen förneka, att man i dr. Klockhoffs afhandling finner en mångsidig och grundlig behandling af det föresatta ämnet. Hans skrift, som för öfrigt vitnar om en god metod, en icke ringa grad af tankeskärpa samt ett klart framställningssätt, skall alltid genom sitt sakrika innehåll utgöra ett viktigt bidrag till svenska språkets satsfogningslära.

Th. W.

Franck, J. Etymologisch Woordenboek der Nederlandsche taal, uitgegeven onder toezicht van Dr. P. J. Cosijn. 1:ste aflevering. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1884. 128 sp. (64 sid.) 8:o.

Af ofvanstående nederländska etymologiska ordbok är första häftet, slutande vid artikeln *bont*, utkommet

för några månader sedan. Arbetet är h. o. h. planlagt efter mönstret af Kluges bekanta tyska ordbok; redan detta är ett godt tecken; om åtskilliga artiklar rent af äro att anse som fria översättningar efter Kluge, kan detta icke förringa arbetets värde. För öfrigt saknas ingalunda själfständig uppfattning, om också de flesta förekommande tillägg eller förslag till etymologier afvikande från Kluges icke äro af synnerlig betydelse. Dessutom finnas naturligtvis här behandlade åtskilliga ord, som icke förekomma i nyhögtyskan och således icke återfinnas hos Kluge. I grundlighet och skarpsinne kan herr Franck icke mäta sig med föregångaren. Dock äger han tillräcklig skola och insikter för att hafva åstadkommit ett grundligt och pålitligt arbete, utan fråga den bästa nutida utslutande etymologiska ordbok på det germanistiska området näst Kluges. Endast sällan spåras tecken till en viss osäkerhet i ljudlagarna, såsom då förf. söker rädda den gamla sammanställningen af ordet *aal* ål med lat. *anguilla* genom att antaga ett gotiskt *āls af förgerm. *anghla eller tror sig kunna ställa fbulg. adj. *blēdū* blek till samma rot som adj. *blind* (vid sistnämnda ord må anmärkas, att Franck antager en afljudsform med *u* i nordiska vb. *blunda*, som Kluge synes förbisett). Vi skola nu exempelvis påpeka några hos Franck förekommande nya etymologier eller nya synpunkter.

Adder huggorm (med bortfallet *n* af äldre *nadre*, *nadere*, nht. *natter* f.; jfr isl. *naðr* m.; got. *naðrs*) tänker sig förf. kunna vara afledt af roten *nê*, som skulle betyda «sno» (i nht. *nähen* sy, samt lat. *neo*, gr. *νέω* spinna o. s. v.).

Barm i *barmhartig* och *erbarmen* o. s. v., i nyare tid upptaget från tyskan, motsvaras i äldre ndl. alltid af en stam *ontfarm-* eller *ontferm-*; denna förklaras som utvecklad ur **ont-ve-arm-* af en med prefixet *ont* förstärkt form af *bi-arm, sammansättning af adj. *arm* miser; där- emot låter den sig svårigen härledas ur stammen i subst. *barm*, hvilket ord Grimm var böjd att anse som stamordet till den ifrågavarande tyska ordgruppen.

I *bed* bädd ser förf. ett indoeur. **bhōdhjo-* af samma rot som lat. *fodio* gräfvä och slaviska verbet *bođ-* stinga. Grundbetydelsen skulle vara «det grädda, uppökaden», vare sig älst betecknande liggplats för djuren eller möjligen hänvisande ända till de tider, då de indoeuropeiska människorna själfva lågo i gropar eller utgrädda jordhålor.

Bier öl anser Franck liksom Kluge omöjligt att sammanställa med lat. *bibo*; han föreslår, såsom alternativ till Kluges hypotetiska **beuro-* af **breuro-*, ett annat **beuro-* af roten *bhur* i gr. *βύρω* röra om, blanda till, *ποτόρω* svalla, brusa, jäsa. Så länge ordet ej är visadt vara urgermanskt (isl. *bjórr*, som uppträder sent i litteraturen och lär endast brukats om utländskt öl, kan vara lånord), vill ref. för egen del hålla på den gamla härledningen från lat. infin. *bibere* (prov. *beure*, fornfr. dial. *beuvre*); jfr nysv. *drička*, *svagdrička*.

Bijster adj. (sv. *bister* från lågtyskan) gissar förf. med anledning af den flamländska formen *bijstier* vara utvecklad ur en gammal sammansättning *bi-stiuri, som skulle betyda «förstörd» el. dyl., af samma rot som verbet ndl. *storen*, nht. *stören*.

Uttrycket *vuur boeten* tända upp eld (fsv. *böta eld*,

behandlad i en utförlig artikel hos Rydqvist VI 67 ff.) vill Franck söka förklara ur grundbegreppet «förbättra, d. v. s. fördrifva kölden eller mörkret medelst eld». Men enligt konstruktionen i fornsvenskan med *eld* såsom accusativobjekt (icke med instrumental dativ) synes den egentliga betydelsen endast kunna vara «göra eld bättre» hvilket väl får fattas som liktydigt med att bringa en slocknande eld till låga genom påläggande af nytt bränsle; då man väl fordom ofta tände eld med glöderna efter en gammal eld, synes oss betydelsen tända upp eld lätt begriplig.

Vi sluta med att uttala den förhoppningen, att fortsättningen af detta betydelsefulla arbete icke måtte låta för länge vänta på sig.

F. Tamm.

Pettersson, E. W., Om bisatsens konstruktion i nyhögtyska skriftspråket, af E. W. P., lärare vid Gefle högre allmänna läroverk. Gefle 1884. XVII ss. 4:o.

En intressant liten specialafhandling om två punkter i det tyska språkbruket, hvilka i grammatikerna med endast några få ord pläga vidröras. Arbetets första del handlar »om inversionen i tyska bisatser.» Hvilken slags inversion förf. menar, framgår först af exemplen på pag. IV; det är nämligen den, genom hvilken verbum finitum flyttas fram från bisatsens slut till dess inre del. Förf. lemnar en, till och med för en tysk, öfverraskande mängd af exempel på denna företeelse. Det är icke någon särdeles angenäm öfverraskning, ty många bland exemplen, äfven sådana som härröra från berömda författare, äro ingalunda prof på utmärkt vacker tysk stil; t. ex. då Baumann, Phil. Monatshefte, säger: »Was in ihren Augen nie so vollkommen geschieht, als wenn sie *schienen* gerade die Zeichen vom Überfluss zu besitzen, die niemand besitzen kann ausser ihnen» (p. VII), eller Heyse, Zwei Gefangene: »Ein junger Franzose, welcher Untersteuermann *war* auf einer kaiserlichen Fregatte» (ibid.), och det finnes i samlingen många andra exempel af samma slag. I andra fall har inversionen sin särskilda anledning och är sålunda berättigad. Så är det för välljudets skull, som man skrifer: »Dass er nicht wisse, ob er nicht von dort weiter nach Constantinopel *werde* abgeordnet *werden*» i stället för »abgeordnet *werden werde*» (H. v. Kleist, p. V n:r 5), likaså: »Ich gebe mich nicht der Hoffnung hin, dass auch nur einige der verfehltesten Einfälle vom Texte seiner Ausgabe *werden* ausgeschlossen *werden*» (Zeitschr. für das Gymnasialwesen 1880, p. 5 n:r 6). I andra fall skulle verbens sammanhopning göra satsens slut alt för tungt, t. ex.: »Der Doktor erwiderte, dass er ihr die letzten Gründe der Dinge nicht *werde* zu erklären brauchen» (v. Kleist, p. VI n:r 6) eller: »Aber ich fürchte für seinen Ruhm, dass er einem ungleichem Kampfe nicht mehr *wird* ausweichen können» (Sacher Masoch, p. VI n:r 6). I satsen: »Dass aber Schwermuth sie *erfasste* in der Ferne, dass sie in Sehnsucht *lebte* nach dem brüderlichen Freunde, dies alles ist nur begreiflich» (W. Scherer p. V n:r 6) tjänar inversionen till att fästa en starkare tonvikt på »Schwermuth» och »Sehnsucht». I den vanliga ordföljden skulle

den retoriska akcenten glida fram till satsens slut; inversionen afbryter den vanliga ordningen och håller därigenom akcenten tillbaka på de två substantiverna. Samma förhållande är det i det följande exemplet. Det är sålunda ej korrekt, då författaren säger på p. IV: »Vid inversion förfares i allmänhet så, att det begrepp, man särskildt vill framhålla, ställes sist i en bisats efter satsens första verb.» Äfven i det exempel som han där anför: »Dass er verziehen hat seinem Feinde» ligger akcenten icke på »Feinde» utan på »verziehen».

Det är ej heller alldeles korrekt att säga: »När ett begrepp i bisats närmare bestämmes genom efterföljande relativsats, så ryckes i den föregående bisatsen detta korrelat sist i satsen efter verbet, och ställes bredvid sitt relativ» (p. IV). I de flesta sådana fall är inversionen ingalunda obligatorisk, icke ens att rekommendera, emedan den alls icke bidrager till satsens tydlighet, såsom förf. antager; det framgår af de flesta exemplen under n:r 7.

Förf. har ordnat exemplen under 17 paragrafer; några oriktigheter ha insmugit sig i denna anordning. Så t. ex. äro icke alla satser under n:r 11 indirekta frågesatser. Många exempel, som borde stå under n:r 16, äro redan anförda i de föregående paragraferna o. s. v.

Att förf. (p. X) finner särdeles talrika exempel på inversion i juden Isak Mardochoais tal (i »Maria la Brusca» af Eckstein) bör icke vara anledning till att tro denna slags inversion vara karakteristisk för de »lägre klassernas» språk; den är däremot ett bestämdt och hufvudsakligt kännetecken på den judisk-tyska dialekten och således ingalunda någon särskild prydnad för vårt språk. Emellertid äro exemplen därpå, såsom förf. visar, redan så talrika, att grammatikorna sannolikt snart skola vara tvungna att respektera detta språkbruk och erkänna konstruktionen såsom korrekt.

Arbetets andra del handlar »om ellips af hjälpverbet» i bisatserna, och äfven på den företeelsen har förf. samlat ett mycket stort antal af exempel; icke desto mindre kan jag ej medgifva, att hjälpverbets ellips är lika så vanlig i tyskan som i svenskan (p. XII); i alla fall är det ej riktigt, att man »ej må tveka att tillåta sig den i mera förtroligt, hvardagligt, affärsmessigt språk» (ibid.); just i det muntliga samtalspråket är ellipsen mycket sällsynt; den är nästan uteslutande inskränkt till skriftspråket.

Oaktadt de få anmärkningar jag gjort, är herr Peterssons arbete förtjänstfullt genom de många och mångsidiga exempel det lemnar; och det skall utan tvifvel tjäna att fästa uppmärksamhet vid de ifrågavarande två intressanta företeelserna. En fråga till slut: huru visar sig ett språks »trohertade ärlighet», hvilken förf. är så vänlig att i arbetets inledning tillerkänna tyskan?

Berlin.

C. Appel.

Skattegraveren, Et tidskrift . . . . udg. ved E. T. Kristensen; n:r 18—20 (B. II, ss. 97—176).

Hoppe, Otto, Tysk-svensk ordbok. Stereotyperad upplaga, 2:dra häftet (ss. 97—192; Baute—durchsetzen). Sthlm. P. A. Norstedt & Söner. Pr. 1 kr.

Naturvetenskap.

Den norske gradmaalingskommission: Vandstandsobservationer. Heft. 1 och 2. 116 + 126 ss., 4:o. 9 planscher. Kristiania 1882—83.

De tvänne föreliggande häftena innehålla det observationsmaterial, som hämtats från stationerna Oscarsborg (Dröbaksundet), Stavanger, Trondhjem, Kabelvaag och Vardö. Observationerna äro utförda med själfregistrerande apparater och hafva förtgått vid Oscarsborg 1872—79, Stavanger 81—82, Trondhjem 1872—78 och 80—81, Kabelvaag 1881—82 samt Vardö 1880—82. Vid uppställningen af tabellerna är i alt väsentligt följt den af Whewell i »Philosophical Transactions of the Royal Society of London» 1834—36 framställda metoden. Tabellerna innehålla således vattenståndshöjden för hvarje timme på dygnet sådan densamma grafiskt angifvits af det själfregistrerande instrumentets kurva, vidare det årliga och månatliga medelvattenståndet o. s. v. För hvarje station finnes materialet inordnad i 12 olika tabeller. Vidare innehållas i de båda häftena beskrifningar och afbildningar af de använda apparaterna, som äro af tre olika konstruktioner.

De viktiga iakttagelser som innehållas i dessa tabeller äro ej af det slag, att resultatet af desamma genast äro tillgängliga. Tvärtom fordras det, att sådana observationer som dessa fortsättas under en längre följd af år innan några allmänna slutsatser ur dem kunna dragas. De för geologien och den fysiska geografien så utomordentligt viktiga spörsmålen om de s. k. »sekulära nivåförändringarna» kunna endast lösas på det sätt, att man på ett antal punkter utefter kusten bestämmer hafvets *medelnivå* och genom fortsatta iakttagelser observerar dens förändringar. De olika observationspunkterna måste vidare förbindas genom precisionsnivellernang, hvilka förnyas efter längre tidsförlopp.

Geologien lärer, att fördelningen af vatten och land under förra perioden undergått många växlingar, hvilka ännu fortgå, ehuru de äro så långsamma, att de under historisk tid endast genom mycket noggranna iakttagelser kunna påvisas. I allmänhet har man sökt förklara detta genom antagandet att jordytan på några ställen höjde sig och på andra sänktes. Dervid utgick man från den åsikten, att hafsnivån bildade en oföränderlig, sfæroidal yta. Vi veta nu, att detta antagande är oriktigt. Genom kontinentalmassornas attraktion bringas hafsnivån att stiga från den öppna oceanen mot kontinenterna till, hvilket bland annat ådagalägges af pendelobservationerna, som öfveralt på oceaniska öar visa ett större värde på tyngden än vid kuststationer. Hvarje förändring af landets mark förändrar äfven dess attraktionskraft och större förändringar på en kontinent måste äfven förorsaka ett märkbart stigande eller fallande af hafvet. Landet förlorar i massa genom erosionens och denudationens inverkingar; därigenom förorsakas ett skenbart tillbakadragande af hafvet. På andra trakter af jordklotet kan en masstillökning ega rum genom vulkaniska eruptioner eller genom storartad ansamling af glaciärer och inlandsisar. Detta åtföljes af ett uppstigande af hafsnivån vid kusterna. Dessutom kunna verkliga nivåförändringar hos landet

försiggå på större eller mindre områden förorsakade genom jordkroppens allmänna afsvalningsprocess, som förorsakar veckningar och förkastningar i jordskorpan. I detta fall åföljes äfvenledes hvarje nivåförändring hos landet af en liknande hos hafsytan, i det att en höjning af landet medför en höjning af hafsnivån, och vid en landsänkning sjunker äfven hafsytan. Det är häraf tydligt, att det förr såsom så enkelt betraktade fenomenet är högeligen kompliceradt, och i själva verket äro vi ännu ej i det läget att för något enda särskildt fall kunna med säkerhet angifva orsaken till kustliniens förskjutning. Det har därför på senare tid blifvit vedertaget att i stället för benämningen höjning och sänkning använda de neutrala benämningarna *positiva* och *negativa förskjutningar* af kustliniens (resp. landförlust och landvinst).

Det är tydligt, att, då fenomenet sålunda komplicerats, är det nödigt att för studiet af detsamma använda andra metoder. Förr nöjde man sig med att inhugga vattenmärken, genom hvilken primitiva metod den negativa förskjutningen af den svenska östersjökusten konstaterats. Det första af de föreliggande häftena redogör äfven i korthet för de iakttagelser, som i Norge gjorts på detta sätt. År 1839 inhöggs genom fyrinspektör Schives försorg vattenmärken på 26 ställen utefter kusten. Dessa inspekterades år 1865 med det resultat att såsom medeltal en negativ förskjutning af 3 tum egt rum under 26 år. Detta resultat är dock mycket otillförlitligt; det öfverensstämmer likväl med det förhållandet, att under den senaste geologiska perioden hufvudsakligen negativa förskjutningar egt rum utefter norska kusten, hvilket klarligen ådagalägges genom förekomsten af de i fast berg ingräfda strandlinierna äfvensom af terrasserne vid flodernas mynningar.

För kannedomen om de sekulära höjningarna och sänkningarna har Sverge alltid ansetts vara ett klassiskt land. Det var Anders Celsius, som först fäste uppmärksamheten vid »den svenska vallens höjning». Han förklarade detta genom antagandet af en sjunkning af Östersjöns vattenspegel och det är icke utan sitt stora intresse att se, huruledes Celsius åsikter i detta afseende, hvilka framställdes för 150 år sidan, nu börja på att komma till heders igen. I början af detta århundrade uppställda Playfair och v. Buch den motsatta åsikten, att Skandinavien långsamt höjer sig ur vattnet, och detta betraktelsesätt har såsom bekant ända in i sista tiden varit allmänt antaget. Vattenhöjdsobservationer utföras nu vid många svenska fyrstationer, men det kan med stort skäl sättas i fråga, huruvida så anordnade iakttagelser kunna väsentligt bidraga till frågans lösning. De kunna visserligen konstatera en förskjutning af kustlinien i ena eller andra riktningen och approximativt angifva dess belopp, men för tolkning af det komplicerade fenomenet i dess helhet och dess återförande på något af de i det föregående angifna orsakerna fordras vida noggrannare observationer, som endast kunna erhållas genom själfregistrande peglar af likartad beskaffenhet med dem som finnas uppställda i flera norska hamnar. Sverge har beträffande utredningen af denna fråga vissa traditioner att upprätthålla, och det vore önskligt, att höjdsobservationernas ordnande på ett tidsenligare sätt icke allt för länge uppskjötes.

Hj. Sj.

Tidsskrift for Physik og Chemi, udg. af August Thomsen. 2. R. V. 8, 9. Den danske Polarexpedition. Th. Thomsen's Undersøgelser over Ligevægtsforhold i vandige Opløsninger. m. m.

Botanisk Tidsskrift udg. af den botaniske Forening i Kjøbenhavn. XIV. 2. L. Kolderup Rosenvinge, Bidrag til Polysiphonia's Morfologi (slutning). Joh. Lange og H. Mortensen, Oversigt over de i Aarene 1879—83 i Danmark fundne sjældnere eller for den danske Flora nye Arter.

Tissandier, Gaston, Vetenskapens martyrer. 2:dra häftet (n. 97—192). Visby, Gotlands allehandas tryckeri. Pr. 1,25.

Ekholm, N., L'expédition suédoise au Spetsberg 1882—1883. Compte rendu. 15 ss. Upsala. E. Berling.

Törnbohm, A. E., Grunddragen af Sveriges geologi, allmänfattligt framställda. Med en geologisk öfversigtskarta samt 55 figurer i texten. 187 ss., liten 8:o. Stockholm, P. A. Norstedt & Söner. Pr. 2,25; kart.

Blandade ämnen.

Redogörelse för kongl. universitetet i Upsala under läsåren 1877—1883. (Utg. af *Claes Annerstedt*.) Upsala 1884. 8:o. 224 s.

Redogörelse för kejsarliga Alexanders-universitetet i Finland under läsåren 1881—1884. (Utg. af *W. Lagus*.) Helsingfors 1884. 4:o. 109 s.

De svenska universitetens statut innehålla eget nog ingen föreskrift om skyldighet för rektor eller annan akademisk tjänsteman att af eller utgifva någon årsberättelse om universitetens verksamhet. Vid andra statens verk och inrättningar hör väl nästan undantagslöst en sådan redogörelse till chefens allra oundgängligaste ämbetsäligganden; äfven för de allmänna läroverkens rektorer finnes föreskrift härom; men våra högsta undervisningsanstalter universitetet kunna opåtaladt underlåta att lemna vare sig regering eller allmänhet någon underrättelse om, hvad de verka eller huru de verka i sitt kall. Man vore frestad att söka förklaringen till detta egenomliga förhållande i ett rent förbiseende hos dem, som utarbetat statuten. Universitetet äro ju dock ovedersägligen inrättningar af den art och betydelse, att så väl höge vederbörande som den stora allmänheten kunna till och med mer än vanligt hafva både intresse af och anspråk på att få veta något om deras verksamhet och utveckling. Trots bristen på speciella föreskrifter har det ock af gammalt varit brukligt, att universitetens rektorer vid nedläggandet af sitt uppdrag afgifvit en redogörelse för sitt ämbetsår. Så har fortfarande skett vid Lunds högskola, men i Upsala inträdde i och med 1876 års universitetsstatuts ändrade stadganden angående rektoratet en rubbning i det gamla bruket, så att för de sista

fem läsaren ingen redogörelse utkommit, hvadan en sådan nu måst utgifvas för dessa fem läsår på en gång, och redaktionen verkställas af annan person än universitetets rektor, som också, öfverhopad som han är dels af rektoratets mångskiftande bestyr dels af sina professorsåligganden, svåriligen kan få tid att ägna synnerligt mycken uppmärksamhet åt denna — så vida årsberättelsen skall blifva hvad den bör vara — ingalunda alt för lättvindiga uppgift. Vid en blick på de äldre rektorsredogörelserna faller det snart i ögonen, huru torftiga och knapphändiga dessa i det hela äro. En jämförelse med Kristiania universitets Aarsberetning och isynnerhet Köpenhamns universitets Aarboeg är synnerligen ägnad att belysa detta. Ingendera utgifves häller af rektor, utan hafva båda sina särskilda redaktörer. Att så denna gång skett med vårt universitets årsredogörelse, anse vi således vara en välbetänkt åtgärd, hvars goda verkningar också lätt spåras i bättre anordning af innehållet och äfven större rikhaltighet. Att femårsredogörelsens utgifvare, bibliotekarien C. Annerstedt, gått till väga med omsikt och sakkunskap, finner man snart, och de brister och felaktigheter, som här och där insmugit sig, skall den med förhållandena förtrogne ej tillskrifva honom, utan de ogynnsamma omständigheter, hvarunder arbetet denna gång utförts.

Vid Helsingfors universitet utgifves årsredogörelsen fortfarande af rektor, men ej för hvarje läsår, utan för den treårsperiod, hvarunder rektor där fungerar. Huruvida särskilda föreskrifter i fråga om årsberättelsen där finnas, känna vi icke. Den nyligen för läsaren 1881—84 utkomna synes vara omsorgsfullt och väl redigerad. I en och annan punkt, t. ex. i fråga om redogörelsen för den vid universitetet utvecklade författareverksamheten, äger den Upsaliensiska ett afgjordt företräde.

Till slut en anmärkning, som trängt sig på oss under studiet af dessa universitetsredogörelser. Hvar till tjänar den tudelning, som förenar två årshälften till ett så kalladt läsår? Öfver alt är den rådande, men med hvad skäl hafva vi ej lyckats utgrunda. Vi misstänka, att det endast är ett gammalt bruk, som åtminstone nu mera saknar all förnuftig grund och icke häller är så oskadligt, som man kan tycka vid första påseende. Säkert är, att större reda i många afseenden och större likformighet med andra statens inrättningar skulle vinnas genom att låta läsåret sammanfalla med det borgerliga året.

L—d.

Akademischer Taschen-Kalender för 1884, 77 ss. 12:o, Leipzig. C. A. Koch (J. Sengbusch).

Pedagogisk tidskrift, utg. af H. F. Hult. XX. 10. H., Rektorsmötet 1884. Ad. Meyer, »Några ord om undervisningen i aritmetik». C. D. F., Ett stycke katalogstatistik. E. W. Pettersson, Vid partiklarnes bruk i tyskan. I. m. m.

Ny svensk tidskrift, utg. af K. R. Geijer. 1884, Sept. M. D., Homeros, Kulturbild. E. F. Gustrin, Latin- och examensfrågan vid universiteten. I. Svensk dramatisk konst. Reflexioner af Un monsieur de l'orchestre. Victor Norén, Två dikter. Anmälningar.

Timarit hins íslenzka bókmentafélags. V. 1—2. 3—4. Indridi Einarsson, Um kosningar og kjósendr til alþingis. Pétr biskup Pétursson, Æfisaða Brynjúlfs biskups Sveinssonar. Benedikt Gröndal, Um hafid. Dens., Um »Corpus poeticum boreale». Sigurður aðjúnkt Sigurðarson, Æfisaða Garfields. Þorkell prest Bjarnason, Um fiskiveiðar Íslendinga og útlenninga við Ísland að fornu og nýju. Jón Þórarinnsson, Um alþýðumentun og alþýðuskóla. Guðmundur prófast Einarsson, Um búreikninga.

Nyt tidsskrift udg. af J. E. Sars og Olaf Skavlan. III. 6. K. E., En hverdagshistorie. P. O. Schjøtt, Den ældste græske historie. Fredrik Bajer, Vælgerenes retfærdigste repræsentation. H. E. Berner, Om kvindesagen. Anmælinger.

Tidskrift för folkundervisningen under medverkan af folkskoleinspektörer m. fl. utg. af Chr. L. Anjou och Carl Kastman. Tredje årg., häft. 3 (ss. 129—192). Innehåll: Rud. Fjetterström, Om idiotundervisning; Raabe, Om folkskoleväsendet i Norge; C. V. Rendahl, Anförande vid seminarieläraremötet i Stockholm den 14:de juni 1884; C. V. Rendahl, Plan för musikundervisningen vid folkskolelärare- och lärarinneseminiarierna; C. K—n., litteratur. Sthlm. Norstedt & Söner. Pr. 55 öre.

Läsning för Folket, utg. af Sällsk. för nyttiga kunskapers spridande. Ny följd. 16:de bandet, 3:dje häftet. Innehåll: Johan Leffler, Om Kooperation eller ekonomisk samverksamhet; C. F., Våra osynliga fiender; Amanda Kerfstedt, Fru Lundgren, berättelse; Om sättet att lära sig simma (från norskan). Ss. 161—240. Stockholm, P. A. Norstedt & Söner. Pr. 30 öre.

Smaastykker. 12 Bind. 362 ss. Med 132 Billeder. Kjøbenhavn. I Kommiss. hos G. E. C. Gad. 1884. (Folkelæsning nr. 122, 125, 127, 128, 129 og 133. Ved Udvalget for Folkeoplysnings Fremme). Pr. 2,70.

Bibliografi.

Dahlgren, E. W., Förteckning öfver innehållet i Kongl. Svenska Vetenskaps-Akademiens Skrifter 1826—1883. [Bihang till P. A. Norstedt & Söners Förlagskatalog]. Stockholm 1884. 8:o 116 s. s.

Ofvannämnda arbete, med hvilket Bibl.-amanuensen Dahlgren gjort ett värdefullt tillägg till de förtjänstfulla arbeten, med hvilka han förut riktat vår bibliografiska litteratur, är af den art, att dess utgifvande med tacksamhet hälsas ej blott af de offentliga bibliotekens tjänstemän utan äfven af alla idkare af naturvetenskapliga studier. I vår tid, då den vetenskapliga, isynnerhet den naturvetenskapliga, forskningens resultat i allmänhet först offentliggöras i tidskrifter eller lärda sällskaps förhandlingar, är hvarje förteckning öfver sådana publikationer af verklig och obestriddig nytta.

Anslutande sig till A. J. Ståhls »Register öfver Kgl. Wetenskaps-academiens handlingar 1739—1825» har förf. nu lemnat en fullständig och noggrann förteckning öfver nämnda akademis handlingar 1826—1884, öfver Bihang till nämnda handlingar 1872—1884, öfver Öfversigt af W. Akad. Förhandlingar 1844—1883, öfver Årsberättelser 1821—1856 samt öfver Tal vid præsidi nedläggande 1826—1861. Arbetets värde ökas af namnregistret.

Firman P. A. Norstedt & Söner har genom utgifvande af detta »Bihang» till dess 1880 och 1884 af samma författare offentliggjorda Förlagskataloger ökat den tacksamhetsskuld, hvori Sverges vetenskapligt bildade allmänhet sedan länge stått till den aktade förläggarefirman.

— pt.

Universitetsangelägenheter.

Upsala.

Större Konsistoriet.

Den 11 oktober. Enligt ankomna skrivelser hade kanslern förordnat fil. d:r E. Brate till docent i forngermanska språk, förklarar docenten J. A. Ekman berättigad att fortfarande under 3 år, räknadt från den 1 d:s, åtnjuta teol. fakultetens docentstipendium på den teoretiska linien samt bifallit förslag om delning af astronomiska observatoriets tomt mellan astronomiska och meteorologiska institutionerna.

Kons. beslöt att den 18 d:s upprätta förslag till återbesättande af andre amanuensbefattningen vid universitetsbiblioteket och kanslistjänsten.

Kons. beslöt skrivelse till kanslern med utlåtande öfver fil. kand. E. Bergenströms besvär angående konsistoriets den 3 sistl. maj fattade beslut, hvarigenom kand. B. förklarades inkompetent till erhållande af ett för allmogens eller arbetsklassens söner ledigt Alreiks stipendium, och till innehafvare af stipendiet utnämndes stud. A. J. Juhlin.

Inspektor för 4-novemberstipendiet, prof. Alin, anmälde, att fil. kand. A. G. Sundbärg, som innehaft förenämnda stipendium, aflämnat en reseberättelse, den han önskade kons. måtte låta till trycket befördra, med anledning hvaraf kons., efter upplysning att ifrågasvarande berättelse komme att upptaga omkring 20 tryckark, fann skäligt medgifva, att, under förutsättning att den ingifna berättelsen förtjänade att till trycket befördras, densamma må, ehuru öfverstigande 8 tryckark, införas i universitetets årsskrift under detta och nästkommande år, antingen hel och hällen eller delvis, på sätt styrelsen för årsskriften kunde finna lämpligt.

Den 18 oktober. Å förslag till andre amanuensbefattningen vid universitetsbiblioteket uppfördes enhälligt tredje biblioteksamanuensen E. H. Lind.

Vid upprättande af förslag till kanslistjänsten erhöi v. häradshöfdingen G. Gavelius 26 röster till första och 1 röst till andra rummet, e. o. hofrättsnotarien J. Cornelius 1 röst till första och 26 röster till andra rummet samt fil. d:r E. Edquist 27 röster till tredje rummet.

Som den tid af en månad, inom hvilken matematisk-naturvetenskapliga sektionen haft att till erhållande af lediga e. o. professuren i analytisk kemi anmäla någon för utmärkt skicklighet känd vetenskapsman, tilländalupit den 8 i denna månad, utan att så beskaffad anmälan ägt rum, beslöt kons., att tjänsten skulle i stadgad ordning kungöras till ansökan ledig och anmälan därom göras hos universitetets kansler.

Sedan en af docenten L. H. Åberg, såsom innehafvare af ett riksstatens mindre resestipendium, ingifven reseberättelse bland det större konsistoriets ledamöter cirkulerat, beslöt kons., att berättelsen skulle till biblioteket öfverlämnas att därstädes förvaras.

Som ett rörligt docentstipendium den 1 nov. blifver ledigt efter docenten Thordén, beslöt kons. anmoda de särskilda fakulteterna och sektionerna att inkomma med förslag till återbesättande af stipendiet.

Ett Filénskt legat hade blifvit ledigt från och med innevarande hösttermin efter docenten Åberg, med anledning hvaraf kons. beslöt anmoda den komité, som har att afgifva yttranden i fråga om tillsättning af docentstipendier och Filénska legat, att inkomma med utlåtande om återbesättande af ifrågasvarande stipendium.

Filosofiska fakulteten.

Humanistiska sektionen.

11 Sept. Tillstyrktes fil. d:r E. Brates ansökan att varda anställd såsom docent i forngermanska språk.

13 Sept. Aflades filosofie licentiatexamen af kandd. A. E. Dahlman Sthm. och G. L. Hörberg, Ög. (båda examensämnen: latin, grekiska och estetik).

S. d. Afgaf sektionen yttrande angående de föreslagna nya docentstipendierna och tillstyrkte de komiterades förslag om inrättande af 2:ne nya fasta doc.stipendier för sektionen, ett för *semiotiska språk* och ett för de *filosofiska ämnena*, deri inbegripet estetik, men afslog ett af doc. Noreen väckt förslag om inrättande af ett fast docentstipendier i germanska språk.

8 Okt. Tillkännagafs att kanslern 24 sept. beviljat docenten i prakt. filosofi L. M. Wærn afsked och s. d. utnämnt d:r E. Brate till docent i forngermanska språk.

S. d. Afgaf sektionen förslag rörande användandet af det årliga anslag å 2,500 kronor, som riksdagen beviljat för undervisningen i slaviska språk.

15 Okt. Afstyrkte sektionen en af åtskilliga teologie studerande ingifven underdån. ansökan om valfrihet mellan teoret. och praktisk filosofi i teologisk filosofisk examen.

S. d. förordades doc. K. Piehls ansökan att af offentliga medel erhålla ett understöd å 1095 kr. 50 för utgifvare af ett vetenskapligt egyptologiskt arbete.

S. d. Afgaf sektionen kompetensbetänkande rörande den lediga e. o. professuren i historia, hvarvid samtliga de fem sökandena förklarades kompetenta samt med afseende på relativ kompetens uppfördes i följande ordning 1) docenten H. G. Hjärne 2) docenten lektor S. J. Boethius 3) docenten P. E. Fahlbeck 4) lektor H. R. T. E. Hildebrand 5) rektor G. O. F. Westling..

Matematisk-Naturvetenskapliga sektionen.

6 Sept. Afgaf sektionen yttrande angående förslag om inrättande af nya fasta docentstipendier, hvarvid sektionen framhöll, att 3 nya docentstipendier borde för sektionens ämnen inrättas, ett för den *matematiska* gruppen, ett för den *kemiska* och ett för den *naturalhistoriska*, men, i händelse förslaget komme att inskränka sig endast till 2 stipendier, den sistnämnda gruppen, i motsats mot hvad komiterade föreslagit, finge för närv. stå tillbaka för de begge förstnämnda.

S. d. Afgaf sektionen yttrande angående det uppgjorda förslaget till reglemente för Jonas Bjurzons premiefond.

S. d. Gjorde sektionen hemställa om ett arvode å 500 kr. för innevarande läseår åt e. o. amanuensen vid det zootomiska laboratoriet.

13 Sept. Tillstyrktes bifall till en af prof. G. Dillner gjord ansökan om tjänstledighet för höstterminen och föreslogs doc. A. Berger att uppehålla prof. Dillners föreläsningsskyldighet under sammd tid. (Kanslern förordnade för doc. Berger 24 sept.)

1 Okt. Anmäldes att kanslern d. 24 sept. beviljat doc. i zoologi A. Ljungman och doc. i kemi A. Cronander afsked; samt beviljat doc. M. Falk tjänstledighet under innevarande läseår.

S. d. Bedömdes en af fil. lic. C. A. M. Lindman för filos. graden utg. och d. 27 sept. öffentl. försvarad afhandling: Om postflorationen och dess betydelse såsom skyddsmedel för fruktanlaget.

S. d. På kallelse af prof. Fries föreslogs fil. lic. C. A. M. Lindman till doc. i botanik. (Utnämnd af kanslern d. 7 okt.)

22 Okt. Anmäldes att k. maj:t d. 12 sept. beviljat prof. Walmstedt tjänstledighet under hösttermin och kanslern d. 1

okt. förordat doc. *Hj. Sjögren* att förestå professuren i mineralogi och geologi.

Juridiska fakulteten.

Den 25 okt. Aflades juris utriusque kandidatexamen af V. Almqvist och A. Olivecrona, Sthm samt fil. kand. Hjalmar Hammarskjöld, Upl.

Beslöts att hos kanslersämbetet hemställa, att af de med statsrådet Hammarskjölds professur förenade löneemedel ett reseanslag af 1,500 kronor måtte åt filosofie och juris utriusque kandidaten *Hj. Hammarskjöld* anvisas i och för idkande af juridiska studier vid utländska universitet under läsåret 1884—85.

Akademiskt tryck.

Index Scholarum per sem aut. 1884.

Föreläsningar och öfningar, Höstterminen 1884.

Redogörelse för kongl. universitetet i Upsala under läsåren 1877—83. Ups. 1884. 8:o 224 s.

Lindman, C. A. M., Om postflorationen och dess betydelse såsom skyddsmedel för fruktanlaget. Sthm 1884. 4:o. 81 s. + 4 pl. (Atr. ur Vetenskapsakademiens handlingar.)

Trygger, Ernst., Om fullmakt såsom civilrättsligt institut. Upsala, 1884. 176 ss.

Enskilda seminarieöfningar i modern franska.

Under sistförflutna termin bereddades genom doc. C. Wahlunds försorg och på hans bekostnad tillfälle för det romanska seminariets ordinarie medlemmar att deltaga i en kurs i modern franska. Öfningarna, i hvilka seminariets alla ordinarie medlemmar deltog, och hvilka leddes af doc. Wahlund med biträde af språkläraren herr F. Schulthess, ägde rum tvänne gånger i månaden under läse-terminen. Vid hvarje sammankomst upplästes längre och kortare stycken af någon modern författare, och föregingos dessa uppläsningar af kortare föredrag på franska af de respektive medlemmarne öfver den eller de författare, som valts till behandling för hvarje sammankomst.

Så behandlades följande förf.: Victor Hugo (tvenne sammankomster), Lamartine, Alfred de Vigny, Théophile Gautier, Sainte-Beuve, Alfred de Musset, Sully Prudhomme, Paul Déroulède, V. de Laprade, Leconte de Lisle, J. Antran, Aug. Barbier, François Coppée, Gustave Droz, Alph. Daudet, Mme Desbordes Valmore, Mme Em. de Girardin, Mme de Pressensé och Mlle L. Siefert.

doc. Wahlunds afsikt att äfven under innevarande termin bereda ett liknande tillfälle till öfningar i modern franska åt det rom. seminariets medlemmar har icke kunnat utföras, då herr F. Schulthess förklarade sig icke hafva tillfälle att fortsätta att biträda vid undervisningen.

Lund.

Medicine licentiatexamen aflades den 30 sept. af med. kand. Joh. Sörlander, sk.

Kanslern har förordnat adjunkten Fr. Brag att bestrida de till professorsämbetet i Österländska språk hörande föreläsningar och examina under så lång tid af innevarande termin, som frånvaro från universitetet erfordras för prof. E. Tegnér för det honom meddelade uppdrag att vara ledamot i komitén för granskning af senaste proföfversättning af gamla testamentet.

Prof. Lindgren hade af kanslersämbetet fått sig medgifvet att, enär han utom sina öfriga lärareäligganden äfven upprätthåller den nyligen inrättade professionen i fysiologi och embryologi, få sammanslå sina hittills i hvarje vecka hållna tvänne histologiska föreläsningar till en sådan, innefattande två timmar.

Kongl. maj:t har tillåtit docenten P. Claesson, som innehar riksstatens mindre resestipendium för detta år, att å detta och nästa år fördela den honom åliggande stipendieresan.

Fatalietiden för de båda vid universitetet lediga ordinarie professionerna i praktisk teologi samt i fysiologi och embryologi utgår den 17 november.

Såsom sökande till riksstatens resestipendier för 1885 hafva

inom ansökningstidens utgång, september månad, anmält sig: till båda stipendierna docenterna Julius Möller, Fr. Eichstädt, Folke Engström, Mats Weibull, D. Bergendal och Sv. Linde samt till det mindre ensamt prof. *Hj. Lindgren* och doc. K. R. Geijer.

I sina resp. ansökningar uppgifver

doc. *Möller* sin afsigt vara dels att studera matematik, dels att taga kännedom om matematiska seminarier och dylika inrättningar i Tyskland och Frankrike, såsom i Berlin, Leipzig, Göttingen och Paris;

doc. *Eichstädt* att dels i Heidelberg, dels i München studera de nyare retografiska metoderna samt mineralogi och kristallografi, hvarjämte resor skulle företagas i sydvästra Tyskland;

doc. *Weibull* dels att idka mineralogiska och rent kristallografiska studier vid universitetet i Wien och München, dels genom resor till och vistande vid intressanta mineralbrott samla iakttagelser och material för kem.-mineralogiska och petrografiska undersökningar;

doc. *Bergendal* att i Heidelberg vid därvarande anatomiska institutioner ytterligare fullfölja de komparativa undersökningar öfver benens arkitektur och histogenes, hvilka af honom redan därstädes påbörjats; tillika skulle öfvas de moderna metoderna för studium af embryologi och histologi;

doc. *Linde* att vid universitetet i Berlin och Leipzig idka filologiska studier samt i Florens, Rom och Paris kollationera några handskrifter;

prof. *Lindgren* att genom i allmänhet kortare besök vid en del af utlandets förnämligare anatomiska institutioner förskaffa sig personlig erfarenhet om där befintliga anordningar, studie- och undervisningsmetoder m. m. i deras nuvarande skick;

doc. *Geijer* att i Frankrike och — i den mån tiden sådant medgifver — äfven i England studera den moderna s. k. fransk-engelska positivismen i dess skilda sinsemellan mer och mindre motsatta former och tillämpningar inom olika områden och öfver hufvud i dess sammanhang med det allmänna kulturlifvet;

doc. *Engström* att efter besök vid observatoriet i Bonn studera praktisk astronomi vid det nya observatoriet i Strassburg och efter deltagandet i astronomiska kongressen i Genève september 1885 besöka observatorierna i Nizza, Marseille och Paris.

Fysiografiska sällskapet.

Sedan professor *Trädgårdh* den 1 dennes blifvit vald till sällskapets ordförande, förekommo vid sammanträde den 8:e oktober föredrag af:

prof. *Lundgren*, som redogjorde för professor Dames undersökningar öfver *Archaeopteryx maerura*, Ow.;

prof. *Möller*, som meddelade resultatet af nya, fast ännu icke definitivt afslutade undersökningar af Fayeres kometens rörelse, hvilka syntes antyda, att det af Bessel bestämda värdet för Jupiters massa behöfver minskas med omkring $\frac{1}{2000}$ -del af sitt belopp;

adj. *Dunér*, som meddelade sina observationer på den föränderliga stjärnan V Ophiuchi samt redogjorde för de observationer, som erhållits under den totala månförmörkelsen den 4 dennes.

Till ledamot af sällskapet invaldes professorn i fysiologi vid universitetet i Köbenhavn dr *P. L. Panum*.

Filologiska sällskapet

hade fredagen den 10 oktober sin första sammankomst under läsåret.

Doc. *Peterson* föredrog "Några anmärkningar om personal-suffixen i det slaviska verbet".

Aman. *Braune* höll ett föredrag "Om de af universitetsbibliotekets handskrifter, som kunna anses äga filologiskt intresse".

Prof. *Lütforss* meddelade "Jämförelser mellan svenska och tyska folkvisor".

Magnus Billing.

På **R. Almqvist & J. Wiksell's** förlag har i bokhandeln utkommit:

Molnen

af

Aristofanes.

Lustspel, öfvers. från grekiskan

af

A. Hallström.

Pris 1: 50.

Sigismunds svenska resor.

Bidrag ur polska och italienska källor

af

H. Hjärne.

Pris 3 kr.

Till belysning af Polens nordiska politik

närmast före Kongressen i Stettin 1570

af

H. Hjärne.

Pris 40 öre.

De äldsta svensk-ryska legationsakterna.

Efter originalen i Stockholm och Moskva

af

H. Hjärne.

Pris 3 kr.

Rolandsagan

till sin historiska kärna och poetiska omklädnad

af

Th. Hagberg.

Pris 1: 50.

Utvecklingsläran

af

H. Spencer.

Öfversättning från engelskan af **Victor Pfeiff.**

Med företal af Professor **C. Y. Sahlin.**

Pris 6 kr.

I äktenskapsfrågan.

Betraktelser med anledning af H. Ibsens familjedramer

af

L. H. Åberg.

Pris 1: 25.

ALLMOGE-BERÄTTELSE II,

af

August Bondeson.

Innehåll: Håkan i Näregård. De bägge glasarne. Hos Josops i Gullås.

Ur pressens omdömen om samme förf:s förut utkomna **Allmoge-Berättelser I** anføra vi:

— — — berättelserna utmärka sig för en äkta realism, stödd på fullständig förtrolighet med den sfer, som skall tecknas, samt befriad från hvarje tendens — — Denna hr Bondesons realism är för öfrigt så mycket solidare, som han tillika beherskar uttrycksmedlet, språket, både med hänsyn till ton och hållning i allmänhet och särskildt beträffande de termer och uttryck, som påkallas af de särskilda situationerna. — — — För honom är "sanningen" verkligen målet; men han fattar henne, såsom hon skall fattas, i hela sitt djup, ej blott i ord och utsida, utan i väsen och hjerta, ej blott såsom yttre naturefterhärming, hvori han för öfrigt kanske är så stark som någon, utan framför allt såsom återspeglning af det eviga och bästa, som bor i menniskan. — — Vi skola med glädje se hr Bondeson fortsätta utgifvandet af sådana goda folkberättelser, och vi önska dem lifligt spridning både bland hög och låg. *Aftonbladet.*
 — — — samma omiskänneliga berättaretalang, samma förmåga af enkel och naturlig framställning, parad med en beundransvärd takt i undvikandet af öfverdrifter. — — berättelserna kunna läsas med odeladt intresse, ty det ligger *sanning* i dem. *Dagens Nyheter.*
 — — — Framställningen är enkel och gripande, och att förf. lefvat med dem han skildrar röjes noggsamt såväl af de ingående beskrifningarna som än mer af den naturtroga dialogen. *Finsk tidskrift.*

Om Fullmakt såsom civilrättsligt institut

af

Ernst Trygger.

Pris 2: 75.

Sur la versification anglo-normande

par

JOHAN VISING.

Pris 1: 75

ESTETISKA STUDIER

AF

CARL RUPERT NYBLOM.

NY SAMLING. I.

Pris 2: 25.

Innehåll: *Literära Porträtt.*

NY SAMLING II,

inh. Uppsatser i litteratur, konst och estetik,
utkommer inom kort.

OLIKA DAGRAR

samtal i religiösa ämnen

upptecknade af

Amicus Veritatis.

Pris 2 kr.

Ur förfns förord:

"Ingen tänkande nutidsmänniska lärer hafva undgått att någon gång i sitt lif känna sig stå ansigte mot ansigte med den strid mellan de trenne i grund och botten skilda världsåskådningar, som för närvarande uppröra tidehvarivets andliga ocean. — — Det är till en teckning af denna strid, föreliggande samtal söker lemna några bidrag. — —"

Innehåll:

Amicus Veritatis: Olika dagrar.

Erdmann: Modern realism.

Gaidoz & Sébillot: Blason populaire de la France.

Daac: Nordmænd og danske i Rusland.

Rödström: De imaginibus Sophocleis.

Cavallin: Öfversigt af Horatii lyriska versmått.

Vising: Sur la versification anglo-normande.

Stürzinger: Orthographia gallica.

Widholm: Fransk språklära i sammandrag.

Klockhoff: Relativsatsen i den äldre fornsvenskan.

Franck: Etymologisch Woordenboek.

Pettersson: Om bisatsens konstruktion i nyhögtyiska skriftspråket.

Den norske gradmaalingskommission: Vandstandsobservationer.

Annerstedt: Redogörelse för kongl. universitetet i Upsala under läsåren 1877—1883.

Lagus: Redogörelse för kejs. Alexanders-universitetet i Finland under läsåren 1881—1884.

Dahlgren: Svenska Vetenskaps-Akademiens skrifter 1826—1883.

Universitetsangelägenheter (Upsala, Lund).